

Cases del Carrer del Pla 6-16

Rajadell

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Nucli antic C/del Pla 6-16
Emplaçament: Al sud del nucli antic
Alçada: 360

Coordenades:

Latitud: 41.72703
Longitud: 1.70653
UTM Est (X): 392420
UTM Nord (Y): 4620278

Classificació

Número de fitxa: 08178 - 181
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Conjunt arquitectònic
Estil / època: Contemporani
Segle: XIX-XX
Estat de conservació: Bo
Notes de conservació: Les cases han estat rehabilitades modernament
Protecció: Legal
Observacions protecció: BPU. Catàleg bens protegits 2014 (num. 20)
Accés: Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat: Privada
Titular: Diversos propietaris
Autoria de la fitxa: F. Xavier Menéndez. OPC 2017-21
Data de registre de la fitxa: dv., 27/03/2020 - 01:00

Descripció

Conjunt de cases bastides amb certa coherència formal, al costat de ponent del carrer de El Pla (del Pla de Cirera) (baixant en direcció al nucli a ma esquerra).

Els noms de les cases són: num. 6 (per Molins, 2020, cal Boladeres; en algunes fonts consta, erròniament, com a Cal Pastoret; num. 8: Ca l'Elisa Cal Botó (per Molins, 2020, Cal Botó); num. 10: Cal Petronill; num. 12 Cal Joan Mestre; num. 14 Cal Serni La Casa Verda (per Molins, 2020, Cal Serni); num. 16 Cap del Carrer (o ca la Rita) (per Molins, 2020, Can Ramon Mestres)

Presenten coberta amb el carener paral·lel a la façana. Els paraments són de pedra irregular, de bona factura, sense arrebossar. Solen tenir baixos i dos pisos.

Nums. 6-8-10 Tres cases amb planta baixa, planta pis i segon pis sota terrat. Les tres presenten porta centrada (rectangular els num. 8 i 10) o amb arc escarser (num. 6). Les primeres plantes presenten balcons (2 al num. 6; un de corregut amb tres obertures al num. 8 i un al num. 10). La segona planta està definida per finestres petites. La planta baixa presenta també troneres.

Num. 12 Casa de planta baixa, primera planta, segona planta i golfes. La planta baixa presenta porta rectangular amb brancals i llinda de pedra. La planta primera està presidida per un balcó flanquejat per dues finestres petites amb ampit i brancals de pedra. La segona planta també. El parament d'aquesta segona planta i de les golfes està arrebossat i les obertures estan emmarcades amb plaques. Sobre la porta principal, a la planta baixa, s'observa una sanefa decorada i sobre la llinda del balcó de la primera planta, hi ha una inscripció.

Num. 14. Casa de planta baixa, primera planta i segona planta. La planta baixa presenta dues obertures, una amb arc de mig punt i l'entrada principal, de forma rectangular. Sobre aquesta s'observa una llinda de pedra amb la data 1856. La planta primera presenta una balconada sobre l'entrada principal, amb una altra finestra al costat. La segona està definida per dues finestres.

Num. 16. Planta baixa, planta pis i galeria superior amb balustres. La porta està centrada i presenta brancals i arc escarser amb dovelles de rajola. A cada banda presenta una finestra amb brancals de rajola. La planta pis presenta en façana dues balconades simètriques amb una finestra petita central.

Observacions:

Aquest carrer s'ubica al sector més meridional del nucli antic, ubicat a l'extrem oposat de l'altiplà allargassat en el que es dreça el nucli de Rajadell, entre el torrent de Daurell, a ponent, i el torrent de l'Enfitat, a llevant.

La casa num. 12 presenta sobre la llinda de la porta principal una sanefa decorada centrada al mig de la llinda de pedra, i sobre la llinda del balcó de la primera planta, hi ha una inscripció (il·legible a distància). Segons Piñero (1993), la de la porta seria 1866. Segons Molins (2020:129) la inscripció del balcó podria dir "Joan Riera". Diu que la del portal és il·legible.

La casa num. 14 presenta sobre l'entrada principal una llinda de pedra amb la data 1856 gravada i emmarcada en una orla ovalada.

La casa num. 10 estava en procés de rehabilitació l'any 2020.

Al num. 14 s'hi conserva un forn de pa.

Història

Fins el segle XVIII, a l'actual nucli de Rajadell només hi havia el castell i l'església. Cap a finals del segle XVIII el senyor del terme inicia una nova política que afavoria l'establiment de noves cases a la zona propera al castell. Aquest primer creixement es limità a l'entorn de la Plaça de l'Església. Passada la Guerra del Francès, i al llarg del segle XIX, el nucli s'anà urbanitzant en direcció sud. Les cases del carrer del Pla són les situades més al sud, les més allunyades del centre, i per tant corresponen a les més modernes, dins la segona meitat del segle XIX, com testimonien les inscripcions dels anys gravades a de les llindes de les portes.

Molins explica monogràficament la història de les sis cases: Cal Botó (Molins, 2020: 125-126); Cal Petronill (Molins, 2020: 127-128); Cal Joan Mestre (Molins, 2020: 129-130); Cal Serni (Molins, 2020: 131-133); Cal Ramon Mestre Molins, 2020: 133-135)

Cal Boladeres fou la casa de Josep Boladeras Camps. El 1881 la senyora del terme li va establir un tros de terra (i un hort) a continuació de cal Botó per poder-s'hi fer la casa. El primogènit Isidre Boladeras Puig hereta la casa. Es fa masover del Mas Braquets, que pertanyia al Morros. Allí s'hi va traslladar amb la seva família, ja que la casa era mes gran (els Boladeres hi van ser durant tres generacions, a Can Braquets). Llavors van posar la casa del carrer del Pla a lloguer. Quan els amos Boladeras van marxar a Santpedor, l'Isle Corominas. El 1971, compra la casa. L'Isle va morir el 1997 i va llegar cal Pastoret al fill Jaume i cal Boladeres a la filla Encarnació.

Cal Botó fou la casa que es va fer Maties Sampere Pessarrodona després de comprar un solar de 44 pams de costat a la senyora del castell, l'any 1857. Josep Sampere Parcerisas, el fill i hereu, es mudà a Aguilar i posà la casa a lloguer. El 1914 el Josep va vendre la casa i l'hort a Antoni Font Ramon. pagès. Sense fills, mor el 1917 i llega la casa a un afillat, Vicenç Pujol Closa. A partir del dia que el Vicenç va entrar a cal Botó la casa es va dir també cal Vicenç o cal Botines. Hereta la casa el seu fill Antoni o Ton Pujol Segarra, un home republicà i d'esquerres

i republicans, que es significà a Rajadell als 30, per la qual cosa va ser represaliat a la postguerra, en ésser catalogat com a roig o desafecte al Règim. L'Anton va enviudar el 1954 i poc després va marxar a Sant Joan. Va posar la casa a lloguer. La casa és comprada per Francesc Manzano Maldonado, qui al 1965 la revén Magí Corrons Palomera. Des del 1984 te nous propietaris.

Cal Petronill era la casa de Vicenç Morros Casella, fill de Joan i Petronella. El 1857 firma un contracte amb la senyora del terme per la que li estableix un setial quadrat de 44 pams de costat. El nom de la casa es deu a la mare del nou posseïdor. Sense fills i hereu, el Vicenç i la seva dona Maria acullen a la jove parella Andreu Biosca Escalas, de Fals, i Rosa Riera Bastardas. Finalment, els afillen i els fan hereus a canvi que els cuidessin. La donació entre vius va prendre la forma d'una venda: el 1896 Vicenç Morros va vendre's la casa i l'hort a Andreu Biosca Escalas. Vicenç mor el 1913 i l'Andreu, el 1929. L'hereu fou Joan Biosca Riera. Tenia una vinya al Junyent i traginava vi amb un carro. L'amo actual es net d'una germana de Joan. Cal Joan Mestre es la casa de Joan Riera Gras, un paleta (o mestre d'obres; d'aquí el nom de la casa) de Fals que es va establir a Rajadell. Es va casar amb Rosa Bastardas Santamaria i el 1857 va adquirir un dels solars que el procurador de la senyora del terme va posar a la venda per a la construcció de casetes per als parcers. La parcel·la mesurava 44 x 44 pams. De ben segur que la casa la va construir ell mateix. Li van posar de nom cal Joan. Al darrere de la casa hi havia coberts per al bestiar i a l'altra banda del camí d'anar al pla de Cirera, Joan Mestre hi tenia una pallissa bastant gran, amb dues corts de porcs als baixos. També feia de pagès: tenia una vinya en terres del mas Massana, amb ceps, olivers i ametllers. Va morir el 1908. Al morir sense testament, per llei, la seva herència va quedar repartida a parts iguals entre els set fills. Els germans van acordar cedir llurs parts al primogènit Josep, que els va compensar econòmicament. El següent L'hereu es el seu fill gran Joan Riera Serra. Un altre fill seu, Rossend, va fer fortuna a Iquitos (Perú). El següent hereu fou Josep Riera Torra, fill de Joan. Però encara l'avi Josep va portar les terres, fins el seva mort el 1941, mentre el net era a la presó perquè havia defensat la República. No va aconseguir la llibertat condicional fins l'estiu de 1942. El següent hereu fou el seu fill, Joan Riera Calvet. No va ser paleta com els avantpassats, sinó que va treballar en el sector de les assegurances. Els Riera vivien a Barcelona i al 2013 van fer obres per modernitzar la casa.

Cal Serni era la casa de Serni Canudas Sitjas, nascut el 1825 a Montmajor. Va venir a Rajadell i el 1857 la senyora del castell li va establir un terreny de 60 x 40 pams a la vora del camí que anava al pla de Cirera, on s'hi començava a formar una renglera de cases noves. Al cap de pocs mesos va tenir la casa enllestida: la llinda del portal mostra la data 1858. El Serni era rajoler i teuler i en la construcció de la casa es va emprar molt material ceràmic. El seu fill i hereu Isidre Canudas Morros no va continuar l'ofici del pare i es va dedicar a l'agricultura. Va morir jove, el 1894, d'accident (va caure del pont del Mas Bosc), i sense descendència. Pren el control Joan Serena Margineda, casat amb Francesca, filla de l'Isidre. L'hereu es el seu fill, Ramon Serena Duarri, dit encara el Serni, i net del Serni Canudas, que mor el 1911. Va trobar feina a la brigada del ferrocarril com a peó. No va tenir canalla i cap el 1960 va marxar a Sant Joan i va posar la

casa a lloguer. S'hi va estar un guàrdia civil i la seva família, entre d'altres llogaters. Gaspar Sala Ruiz compra la casa a Ramon Serena el 1966. La casa era rónega i els nous propietaris hi van fer obres. Llavors la casa es deia Casa Verda. El 1996 es van vendre a la casa a l'actual propietària.

Cal Ramon Mestre és el nom de la casa que es va fer Ramon Riera, fadrí de cal Joan Mestre. Igual que el seu pare i els dos germans, era mestre d'obres o paleta. D'aquí ve el nom de la casa. Es casa amb Rita Torra, filla de la Torre del Forn i se'n van a viure de lloguer a la casa vella del Gili del carrer de la Font. Tenien problemes per pagar el lloguer. Es conta que Ramon, treballant al mas Massana, va descobrir un tresor amagat. Agraït, el Massana li va donar els diners necessaris per comprar el terreny i pagar les obres d'una casa pròpia. El 1889 la senyora del Castell li va establir tres trossos a Ramon Riera: dos horts i un solar de 28 x 78 pams per edificar la casa. Els baixos de la casa estan adossats al terrer. Encaixada entre la roca i la paret del celler, hi van fer una tina. La balustrada o barana de la golfa sembla el producte d'una reforma posterior. La casa nova va ser coneguda amb el nom de l'amo i també de la mestressa (Ca la Rita) -el nom més conegut- i també la casa del Cap de Munt, que fa referència a la seva situació, a l'extrem de dalt de tot del rengle de cases del carrer del Pla. El vell mestre Ramon va morir el 1942. Llavors van anar-hi a viure llogaters, un guàrdia civil inclòs. El 1963, la propietària de la casa Margarida Riera, se la va vendre a Marcelino Planas Pujol, sabater. Va fer obres a la casa. El 1995 Planas es va vendre la casa, l'hort i el pati a un nou propietari.

Bibliografia

MOLINS, Ernest (2020). Cases i Masos de Rajadell (I). Ajuntament de Rajadell. Pp 115-135

